

DARVAS ISTVÁN – LEHOCZKY-SEMMELWEIS KÁLMÁN: SEMMELWEIS IGNÁC (1818–1865) NÉVMAGYAROSÍTÁSA¹

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet és a Semmelweis Orvostörténeti
Múzeum, Könyvtár és Levéltár munkatársai, Gazda István vezetésével
Közreműködött: Kapronczay Károly és Szállási Árpád**

Semmelweis személyi körülményeinek egyik fontos, s nemzetünkhöz való tartozandóságának eddig egyáltalában nem ismert, s perdöntő adatára szeretném az alábbiakban felhívni az orvosi társadalom figyelmét. Megjegyzem, hogy ezekre az adatokra egyéb irányú tudományos kutatásaim mellékhajtásaként bukkantam.

Nem kisebb dologról van szó, mint hogy Semmelweiset tulajdonképpen nem így hívták, illetve ő ezt a családi nevét, a család többi tagjaival együtt és azokkal teljes összhangban, még mint fiatal, alig 31 éves orvos, megmagyarosította.

A magyar heraldikai és genealógiai társaság támogatásával 1895-ben kiadott 'Századunk névváltozásai 1800–1893' című regiszteres munka 213. oldalán a Semmelweis-családnak nem kevesebb, mint három rendbeli névváltoztatásáról olvashatunk. Feltűnő viszont, hogy ezek között éppen a nagy orvos esete nem szerepel. Megjegyzem még, hogy a nevet magát, általánosan ismert írásmódján kívül, hol Semmelweis, hol éppen Szemmelweis alakban is hozza a gyűjtemény, ugyanakkor azonban azt is megállapíthatjuk, hogy az itt szereplő valamennyi tagja e családnak nevét ugyanarra a névre magyarosította.

Az említett munkában nyert alapadatokon elindulva felkutattam az Országos Levéltár ide vonatkozó eredeti hivatalos iratait, s ezekből az alábbi kép alakult ki:

Legelőször 1844-ben bizonyos Carolus Semmelweis pesti rom. kath. lelkész kapott még a budai Cancellária útján, s Teleki aláírásával engedélyt arra, hogy nevét Szemerényire változtathassa.

Időrendben közvetlenül utána következnek azok az adatok, amelyeket éppen a mi nagy Semmelweisünkre vonatkozólag sikerült felkutatnom.

Az 1849-es hivatalos lap, a 'Közlöny' ugyanis azokban az időkben sűrűn közölte a nemzeti felszabadulás aspirációiban erősen lábrakapott névmagyarosítások belügyminiszteri engedélyezéseit. Ezek között, a május 13-i számban megjelent 349.363–365. számú „Hirdetmény” ide vonatkozó névfelsorolása így kezdődik:

„Neumann Bernát vezetéknevének Ujházira, Semmelweis Fülöpének Szemerényire stb., stb. (itt további nevek következnek)... átváltoztatása megengedtetvén, ezennel országszerte köröztetnek. Debrecen, 1849. május 10-én.”

Teljesség okából mindjárt megjegyzem, hogy további kutatásaim során egyidőben a családnak más Fülöp keresztnévű tagja is élt és pedig itt Budapesten. Így a forradalmi kormány iratainak ún. Egyveleges mutatójában egy budai könyvelő szerepel, aki a

¹ Forrás: Darvas István: Semmelweis névmagyarosítása. = Orvosok Lapja, 1947. p. 2188. + Lehoczky-Semmelweis Kálmán: Semmelweis névmagyarosításának kérdése. = Orvosok Lapja, 1948. p. 268. + Darvas István: Válasz Lehoczky-Semmelweis Kálmán levelére. = Orvosok Lapja, 1948. pp. 268–270.

közlekedési minisztérium számvevőségéhez kéri magát felvétetni. Beadványát így kezdi: „Gehorsamst unterschriebener, ein Ungar und Ofen gebürtig...”, tehát a Semmelweisek magukat, mint e példa is bizonyítja, hangsúlyozottan magyarnak vallották. Egy másik Semmelweis Fülöp szerepel a Pester Lloyd Kalender 1859. évi kötetében, s ennek vaskereskedése volt a Waag Gasse (mai Mérleg utca) 5. szám alatt. Tudomásom van még egy Semmelweis Józsefről is, akinek viszont jólmenő gyarmatáru üzlete volt a Hatvani és Újvilág (mai Kossuth Lajos és Semmelweis) utcák nyugati sarkán, cégtábláján a zum Zuckerhut (a cukorsüveghez) hangzatos címével. Ezekben az években az orvos a Rathausplatz 1., később a Váci utca 17. számú házban lakott, s itt tartotta rendeléseit.

A forradalom leveretése után a bécsi kormány 3366/1849. számú rendeletével szigorúan eltiltotta a megmagyarosított nevek használatát, s mindenki köteles volt eredeti nevét felvenni. Csak 1861-ben, végleg pedig 1867-ben indulhatott meg nálunk újból a névváltoztatási mozgalom, ekkor azonban a régiek részben már elhaltak, körülményeik változtak, mások kényelmesek is voltak talán ebben a tekintetben, s így további adatok hiányában egyelőre nem tudom a mi Semmelweisünk, illetőleg Szemerényink ebbeli sorsát követni az ő 1865-ben bekövetkezett haláláig. Hogy azonban ezt a megmagyarosított nevét kívánta tovább használni, s ezt a nevet akarta családjára és utódaira hagyni, arra már sikerült a kellő adatokat megtalálnom. Előkerültek ugyanis a Levéltárban Semmelweis Fülöp özvegyének 1879-ből származó névmagyarosítási iratai. Ezekből pedig megtudjuk, hogy az özvegy, aki egyébként született Weidenhofer Mária volt, s akit Semmelweis 1857-ben vett feleségül, ekkor úgy a maga, mint kiskorú gyermekei, Margit, Béla és Antónia nevében és számára, újból kéri a Szemerényi név használatának az engedélyezését. A kérelmet Thaisz Elek budapesti főkapitány, valamint a fővárosi árvaszék egyhangúlag pártolták, s így az engedélyt a család 54.684/1879. belügyminisztériumi szám alatt végleg elnyerte. Érdekes, hogy az Emmer Kornél, akkori ismert belvárosi ügyvéd által benyújtott kérvénynek ügyvédi meghatalmazási blankettáján Karap Ferenc mellett az a Lehoczky Kálmán szerepelt tanuként, aki az akkor alig 15 éves legidősebb leányt, Antóniát, később, amikor tehát ezt már Szemerényi Antóniának hívták, elvette. Tudnunk kell továbbá, hogy 1896-ban (mint ezt a Kempelen Béla-féle 'Magyar nemesi családok' c. ismert munka 361. oldalán találhatjuk) Lehoczky Kálmánnak, a pozsonyi ítélőtábla akkori elnökének András, Kálmán és Ágost nevű fiai ugyancsak belügyminiszteri engedélyt kaptak ahhoz, hogy régi családi nevük megtartása mellett, s ehhez fűzve a Semmelweis nevet is használhassák. Ebben azonban bizonyos anakronizmus van, felemlítjük pedig főleg azért, mert a későbbi keletű engedélyezés egyáltalában nem bizonyítja, hogy maga a Semmelweis-család legkésőbb 1879-ben ne adta volna fel véglegesen régi nevének a használatát. Hogy ez kétségtelenül így is volt, azt frappánsul bizonyítják pl. 1910 táján azok a budapesti lak- és címjegyzékek, amelyekben a Váci utca 10. szám lakójaként szerepel özv. Szemerényi Ignácné, mint háztulajdonosnő, s még 1913-ban is olvashatjuk itt Szemerényi Istvánné és özv. Szemerényi Mihályné neveit.

A soraim elején említett heraldikai munkában végül 1881-ben még egy családtagnak, természetesen most is csak a Szemerényi névre való névmagyarosítását találjuk, aki Kiskunmajsán lakott, s az engedélyt 15.613. B. M. szám alatt kapta meg.

Tudomásom szerint Szemerényi Antónia már mint özvegyasszony, 1942-ben halt meg, s ő élt legtovább az orvos gyermekei közül.

Összegezve az elmondottakat, vegyük a jövőre nézve tudomásul, hogy a nagy orvos nevét eddig helytelenül, de legalább is hiányosan ismertük és használtuk. Említett 1849-i névváltoztatása óta őt Szemerényinek hívták, reá tehát így kell hivatkoznunk. Miután azonban szükség van arra, hogy a múltban berögződött névvel a kellő kapcsolatot tartsuk, illetve ebből a köztudatot úgy itthon, mint a külföldön is mindenütt a helyes magyar névre átvezessük, akár zárójelben, akár más megjegyzés alakjában, egyelőre rá kell mutatnunk a magyar neve mellett

eredeti német nevére is. Különösen fontos ez a helyesbítő munka a tudományos könyvekben, ismertetésekben és a különféle lexikonokban, amire a közfigyelmet szeretném itt felhívni.

Szemerényi Ignác Fülöp magyar nevet kívánt utódaira hagyni. Ezt tudomásul kell vennie nemzetének és a nagyvilágnak.

Darvas István

*

Tisztelt Szerkesztő úr!

Az Orvosok Lapja 1947. december 21-i számában Darvas István dr., ny. szkf. főjegyző 'Simmelweis névmagyarosítása' című cikkére a történeti hűség szempontjából reflektálnom kell, mert Simmelweis Ignác egyetemi tanár annak ellenére, hogy mindig magyarnak vallotta magát, szívvel-lélekkel magyar volt és külsőségeiben is tanújelét adta magyarságának, nem magyarosította meg vezetéknévét és sohasem használta a Szemerényi nevet.

A család birtokában levő eredeti okmányok egyikében sem szerepel ő más név alatt, mint Simmelweis. Az iratok betekintés végett az érdeklődőknek rendelkezésére állhatnak, így a keresztleveél, egyetemi tanári kinevezési okmány (1855), a Magyar Tudományos Akadémiához intézett irat, melyben a gyermekágyi lázról írt könyvét az akadémia könyvtárának felajánlja, (1861), házasságlevél (1857), utolsó gyermekének keresztlevele (1864), halotti bizonyítvány (1865), családi gyászjelentés.

A házasságlevélben, mely a budai krisztinavárosi r. k. plébániahivatal anyakönyve IV. kötetének 87. oldalán 1857. jún. 1. kelt bejegyzéseket tartalmazza, Szemerényi Károly esztergomi áldozópap szerepel, mint az egyházi esketést végző lelkész. Szemerényi Károly, Simmelweis Ignác bátyja volt, ezek szerint Károly magyarosította nevét, Ignác, a házasulandó, mint Simmelweis van bejegyezve ugyanazon okiratban. Így valószínű, hogy a Simmelweis-család más tagja is magyarosíthatta vezetéknévét. Ignácnak hat testvére volt: József, Károly, Fülöp, János, Ágost és Júlia. Zircen ma is élnek Simmelweisek, hogy ezek oldalági vér- vagy csak névrokonok, nem tudom.

Simmelweis Ignác özvegye és három gyermeke 1879. évi december 13-án kelt belügyminiszteri engedély alapján szintén Szemerényire változtatták nevüket. Minthogy ezen névmagyarosítás 14 évvel a férj halála után történt, az özvegy, minthogy Szemerényi Ignác Fülöp nem létezett, özv. Szemerényi Mária nevet használta.

1885-ben egyetlen fia, Béla váratlanul meghalt, ezért 1894-ben Simmelweis Ignác Fülöp legfiatalabb leányának, Antóniának férje, Lehoczky Kálmán felségkérvényt adott be, hogy két fia, András és Kálmán Ágost (szerző tévesen 3 fiút említ) a Simmelweis nevet felvehessék és a kettős nevet viselhessék: Idézem folyamodó indoklását:

„Házassági frigyünket az isteni Gondviselés két fiúgyermekkel áldván meg, leghőbb óhajtasom volna, ha e fiúk nagyatyjuk neve nemcsak a múltban és a tudományos könyvekben, hanem a közéletben is létezzék, másrészt az a név fiaimnak bármely pályát válasszanak is maguknak intelmül szolgáljon arra, hogy az erős meggyőződés mellett küzdeni és azért mártírságot is szenvedni tudjanak”.

1895. évi június 5-én kelt királyi engedély² alapján viseli a két egyenes leszármazott fiúunoka a Lehoczky-Simmelweis kettős nevet. Az akkori törvények szerint szerző adataival ellentétben királyi engedély kellett ahhoz, nem belügyminiszteri engedély, hogy magyar nemesi család idegen nevet kettős vezetéknévként használhasson.

² 27.536. sz. I. A./I. M. 1945. igazságügyminiszteri leirat

Az anakronizmus, amit a szerző az utóbbi névfelvétellel kapcsolatban említ, nem áll fenn, mert Semmelweis Ignác Fülöp saját személyére haláláig a Semmelweis nevet viselte, nem hagyta a Szemerényi nevet utódaira és ezért nem szükséges a jövőben szerző javaslatával ellentétben a Semmelweis név mellett akár zárójelben, akár anélkül a Szemerényi nevet is használni. De mindez nem változtat azon a tényen, hogy Semmelweis német hangzású neve ellenére magyar hazájának mindenkor hű fia volt.

Lehoczky-Semmelweis Kálmán
kórházi főorvos, egyetemi magántanár

*

Tisztelt Szerkesztő úr!

Cikkemet – melyre a fenti levél reflektál – tulajdonképpen már több mint öt évvel ezelőtt írtam meg először. Erre akkoriban az adott alkalmat, hogy 1942. év novemberében elhunyt a nagy orvostanárnak utolsó, még élő gyermeke, Szemerényi Antónia, néhai Lehoczky Kálmánnak özvegye, kit azonban a sajtó és pedig bizonyára a hozzátartozók információja, s a kiadott gyászjelentés alapján csak mint Semmelweis legutolsó közvetlen leszármazóját említett meg anélkül, hogy jogos és igazi családi nevére, tehát a Szemerényi névre csak egyetlen szóval is valahol utalt volna. Kevéssel ezelőtt történt ugyancsak, hogy az 1849-beli hivatalos lapnak böngészése közben a Semmelweis név magyarosítására bukkantam. Most részletesebben utána kutattam a meglevő levéltári, s egyéb anyagnak, s ennek alapján megírtam fent említett első kis cikkemet 'Semmelweis vagy Szemerényi?' címen. A Magyar Nemzet, ahol a cikk megjelent volna, azt szabályszerűen benyújtotta az akkori cenzúrához, s itt azután az a meglepetés ért bennünket, hogy soraim megjelenését ismételten is letiltották. Az eljárás oka kétségtelenül abban találta magyarázatát, hogy az akkori már szertelenül és szabadon csapongó német-imádat és orientáció érdekeivel ellenkezett volna, hogy a külföldön, s elsősorban éppen nyugati szomszédainknál a magukénak vallani igyekezett emel szellemi nagyságunknak birtokáért alegkisebb lépést is tehessük, s főleg erre a célra újabb hathatós fegyvereket szolgáltatthasson valaki a közvélemény számára. A megcenzúrázott kefélenyomatot mindenesetre értékes és jellemző dokumentumként a mai napig megőriztem, s azt hiszem, közérdeklődésre tarthat számot az arról itt sűrített alakjában bemutatott fényképmásolat.

A névmagyarosításnak fenti adatait az ostrom óta további részletekkel volt módomban kiegészíthetni, s így írtam meg múlt év október 31-én a Hírlap hasábjain és a Semmelweis-centenárium alkalmából, újabb cikkemet, amelyre reflektálni tehát már elég régen lehetett volna.

Ezek után rátérek a most hozzám eljuttatott levélben foglaltakra, megjegyezvén, hogy annak adatbeli részei nagyjában csak ismétlése az általam előadottaknak. Két tény nem is vitás közöttünk. Az egyik az, hogy Semmelweis Fülöp bátyjának, Károlynak példáját követve családi nevét Szemerényire magyarosította. A második nem vitás adat az volna, hogy ugyanezt tette később a nagy tanár özvegye is valamennyi gyermekével és számára. A két, s egymással nemcsak történeti, de feltétlenül tartalmi, s logikus kapcsolatban lévő eme tényből szerintem már önmagában is következik, hogy az özvegynek ez a lépése nem célozhatta férje akarata és szándékainak semmibevevésével az ő családi nevének német alakjában való fenntartását, s további utódaira való hagyásával annak a nemzet, de a nagyvilág számára való ilyen formájú megörökítését. A nagy tanár feleségének döntő lépése előttem tehát egyelőre

más írásbeli bizonyítékok hiányában súlyos bizonyíték amellet, hogy az említett, nevét megmagyarosító Semmelweis Fülöp csak az ő elhunyt férje lehetett.

Azt hiszem, tárgyilagosságot igazolta cikkemben az, hogy magam tettem említést más Semmelweis Fülöpről is, mint ahogy azt sem hallgattam el természetesen, hogy eddig nem került a kezembe olyan irat, ahol a megmagyarosított név használatát is megállapíthattam volna a tanár részéről. Mint megírtam, az 1849-beli névmagyarosításnak iratai nincsenek meg, csakis a nyilvántartási könyvekben találtam meg a hivatalos lap hirdményét alátámasztó adatokat. Nézetem szerint azonban ezek egybevetve az özvegy későbbi befejező intézkedésével, előttem világossá tették a tényállást. Aki most már ezt el nem fogadja, annak kell bizonyítania elsősorban azt, hogy a nevét megmagyarosító Fülöp nem azonos az orvostanárral, mint nem kevésbé azt, miért határozta volna el akkor pedig az özvegye azt, hogy régi német családi nevüket véglegesen feladja úgy a maga részéről, mint utódaiban is? Tudományos kutatásaimban itt én a magam számára már bizonyos kötelező korlátokat érzek, viszont a tárgy érdeme, valamint a nemzeti közérdek, s általában a köztudat számára teljesen elegendő annak a meggondolása, hogy semmi ok és aggodalom nem volna indokolt arra, hogy az özvegynél, jelen esetben a pápánál pápábbak lenni igyekezzünk. Sapiienti sat.

A kérdés további érdekességéhez tartozik még a cikkemben már említett az a tény, hogy az özvegynek, s illetve az egész családnak ezen, számukra, s illetve nevük számára oly döntő lépésük megtételénél, s bizonyára gyakorlati, minden vonalon való keresztülvitelénél is ugyanaz a Lehoczky Kálmán asszisztált, aki alig három évre rá a legfiatalabb, akkor alig 18 esztendő Antalkát (Antóniát), mint nagytekintélyű jogász, s a curiának semmitőszékéhez beosztott táblabíró, akkor már nem kevesebb, mint 45 év körüli ember, feleségül vette, majd utóbb a névnek visszanevetesítését, illetve német hangzásában való használhatóságát, s ezzel újból való életre keltését kérelmezte és annak engedélyezését el is nyerte. Így és ezzel nézetem szerint kétségtelenül egy kettősség, s bizonyos anakronizmus következett be, de ebből a levélíró számára is következett az a tény, hogy ő ugyanolyan mértékben Szemerényi-, mint ahogy Semmelweis-unoka.

A levél azt is mondja, hogy azért kellett néhai Lehoczky Kálmánnak a régi német névhasználatot visszaállíttatnia, mert 1885-ben hirtelen elhalt a Semmelweis-családnak egyetlen Béla nevű férfitagja. Ámde az öngyilkos Béla nem Semmelweis, hanem Szemerényi Béla volt, nevét másként nem írta, sírkövén sem olvashatunk mást, s így ha ő életben marad, általa éppen a magyarosított név tartatott volna fenn! Ugyanilyen érthetetlen az is a levélben, miért került csak mintegy további kilenc esztendővel később szükség a Lehoczky-féle névmentési intézkedésre?

Ismerjük a dr. Győry Tibor-féle Semmelweis-életrajz függelékeként megjelent, s mintegy a 17. századtól mind a mai napig, s így a levélíróig is levezetett teljes és részletes családfát, amelynek adatait az író kétségtelenül a családdal összhangban állította össze. A Szemerényi név megjelölése itt következetesen elmaradt, s ez a tény nem menthető, mert ilyenformán kétségtelenül odatartozó és feltüntetendő adatok lettek elhallgatva. Le kell szögezmem azonban, hogy ugyanezekkel a hiányokkal jelent meg később ez a családfa Kertész Róbert orvos-újságíró érdekes és szép könyvében is, s az ennek utószavában foglaltak szerint a családi adatokat számára éppen a levélíró szolgáltatta.

A két helyen is közölt családfa más fontos hibákat és hiányokat is tüntet fel, hitelessége így erős csorbát szenved. Ugyanis a nagy orvos szüleinek nem hat, hanem hét gyermekük volt, azokat részben másképpen hívták, korban egészen más sorrendben következtek egymás után, s végül köztük József és János Ágoston nevűek nem is voltak.³ Személyesen ellenőriztem a tabáni pélbániahivatalban őrzött születési anyakönyveknek idevonatkozó bejegyzéseit, s ott az

³ A későbbi kutatásokból tisztázódott, hogy Semmelweis József volt a család tagjai között, aki 1812-ben született. János Ágoston valóban nem található az anyakönyvekben, a keresztnév helyesen: Ker. János, aki 1820-ban született (– a szerk. megj.)

alábbi hiteles adatok szerepelnek: Semmelweis József kereskedő és Müller (Miller) Terézia gyermekei voltak:

1. 1813. II (?) 9-én született Károly Fülöp,
2. 1814. IV. 4-én Fülöp Alajos,
3. 1815. IX. 13-án Julianna Anna Terézia,
4. 1818. VIII. 1-jén Ignác,
5. 1820. VI. 2-án János,
6. 1823. VI. 10-én Aloysia, s végül
7. 1827. IX. 2-án Mária Terézia.

A levélíró ezekkel szemben ezt a felsorolást adja: József, Károly, Fülöp, Ignác, János Ágoston és Júlia. Látnivaló tehát, hogy az összeállítás nélkülözi a realitást.

Kint jártam azután a kerepesi központi temetőben is, és szemügyre vettem az összes, ott feltalálható Semmelweis-Szemerényi sírhelyeket. Úgy látom, hogy eredetileg három ilyen sírboltban feküdtek ezek, közülük legtöbben a temető falánál levő bal 109. számú családi sírboltban. E sírbolt tulajdonképpen a Walthier-, illetve a Weidenhofer-családé volt, s mint közvetlen leszármazók, ide temetkeztek azután Semmelweis Ignác Fülöp neje Weidenhofer Mária (Irma) révén a Semmelweis-ek illetve Szemerényiek, s legutóbb a Lehoczkyak is. Egy további bal 370. számú sírboltban, ahol a szent Szívről elnevezett intézet nővérei fekszenek, találtam rá bizonyos Semmelweis Annára. Végül a jobb 396. számú sírbolt sírkövén (a sír maga bombatalálat vagy más erőszak révén teljesen feldúlt állapotban van) olvashatók a múlt század 50-es évei körül elhalt Semmelweis Henrik József valamint Károly, Ilka és Róza nevű gyermekei, mint végül bizonyos Semmelweis Janka neve. A székesfőváros által adományozott, s a 34-es ún. művészparcellában lévő díszsírhelyen fekszik végül maga Semmelweis Ignác, akit erre a helyre egyes adatok szerint 1894-ben, én azonban úgy látom, hogy csak 1929-ben helyezték át eredetileg, illetve a Bécs melletti schmelti temetőből 1891-ben való hazahozatala után, a Walthier-féle sírboltból.

A Walthier-sírboltban lévő nevek felírása további feltűnő megállapításokra ad alkalmat, s ezt szintén szükségesnek tartom előadni. Az orvostanár özvegyének neve ugyanis így került felírásra: özv. Szemerényi (Semmelweis) Ignácné szül. Weidenhofer Mária, ami tehát ellenkezik a levélíró azon kijelentésével, hogy az özvegy a maga nevét, a magyarosítás révén bizonyos fonákságot érezvén abban, csak mint Szemerényit jelentette meg, s ehhez fűzte a maga keresztnévét. Az özvegyet akkor még élő két leánya temettette bizonyára el, ezek egyike éppen Lehoczky Kálmánné volt, s azok nem így cselekedtek, hanem igenis kifejezésre kívánták juttatni, hogy ott Szemerényi Ignácnak (aki azelőtt Semmelweis volt!) az özvegye nyugszik. Viszont már az ellenérdekű család-rész intézkedését kell tárgyilagosan látnom abban, hogy amikor azok a legutolsó Semmelweis, pontosan azonban Szemerényi nevű leányt, néhai Lehoczky Kálmán özvegyét, néhány esztendeje (mint említettem 1942-ben) eltemették, nevét már csak így írták a sírkőre: szül. Semmelweis Antónia, amihez senkinek nem volt joga, mert az elhunyt Szemerényi Antónia volt.

Találtam azután 1927-ből és 1928-ból székesfővárosi tanácsi X. ügyosztálybeli iratokat, amelyekben a tanács ugyanennek az özv. Lehoczky Kálmánnénak kérelmére, s kisebb akadályok után, 170.070/1927. illetve 23.854/928. szám alatt engedélyt ad arra, hogy nevezettnek akkor már régebben súlyos betegen fekvő nővére Semmelweis-Szemerényi Margit számára a Walthier-sírboltban helyet biztosítsanak.

Le is zárnam mindezekkel a részemről még érdekesnek és szükségesnek vélt további adatok feltárását. A mai kutatási és levéltári viszonyok között eyelőre várni kell azzal, hogy egyszer rábukkanjunk azokra az iratokra, melyekből ennek a feltétlenül közérdekű, s a nyilvánosság elé tartozó érdekes névmagyarosításnak teljes és pontos anyaga rekonstruálható

lesz. De addig sem látom, mi lehet a tulajdonképpeni háttérében annak, hogy a levélíró a család esetleges további tagjait illetőleg, s akiktől esetleg adatok volnának nyerhetők, még ma is a távoli, s így nehezen elérhető Zirc környékére küldi az esetleg érdeklődőket, de egyetlen szóval sem említi meg pl. azt, hogy itt, szép Budapestünkön, s hozzá a Tudományegyetemnek bölcsészeti karán működik dr. Szemerényi Oswald tanár, természetesen szintén magyarosított Semmelweis, Semmelweis Jánosnak fia, illetve Semmelweis Keresztély unokája...

A temetőből hazajövet elmentem végül a központi városházára, s ott az illetékes előadótól ígéretet nyertem arra, hogy halhatatlan orvostanárunk ma elhagyatottan álló sírját az ún. saját gondozásba vett, tehát hatóságilag rendbentartott sírok jegyzékébe a tavasz folyamán felveszik.

Ha a jövőben újabb döntő adataim akadnak, azokkal előállok, s tovább is az marad velük az egyetlen célom, hogy a tudomány eszközeivel is, hacsak egyetlen lehetősége van, küzdjek, s másokat is küzdeni segítek abban, hogy nagy nemzeti értékeinkhez az ő hamisítatlan alakjukban, s legbensőbb szándékaikhoz való teljes hűséggel, orbi et urbi ragaszkodni tudjunk az idők bármiféle fordulatai közben.

Darvas István